

MASZKERÁDI

KISASSZONY FÉRJE

„Ha férfinak születtem volna, talmudista keleti bölcs, ezer esztendőök avas misztériumaiba elmerült tudós lettem volna. Sajnos, nem vettem fel az egyetemre. De ha tehetném, egy szürke nagyszakállas, végtelenül bölcs rabbihoz vagy egy keleti tudóshoz mennék férjhez. Talán Schopenhauerhez... Vagy első tanítómhoz, Spiegler Gyula Sámuelhez, ha ugyan azóta él még a kis öreg zsidócska...” — nyilatkozik Maszkerádi kisasszony. Krúdy Gyula Napraforgó című regényének hősnője, midőn barát-nőjével, Nyirjesi Evelinnel házasság és szerelem dolgáról értekezik.

Gondolom, Szindbád leghűségesebb olvasói is átsuhan-nak e sorok felett — vélvén, hogy Spiegler neve csak egy a sok közül, amely az író fantáziájában született, s ha létezett is az öreg zsidócska, alig-ha volt jelentékeny ember.

Csak hogy ez tévedés. Elég felütnünk Szinnyei József Magyar Írók élete és munkái című művét, amely másfél hasábot szentel Spiegler Gyula Sámuelnek. Ebből a többi között megtudható, hogy az 1938-ban Balassagyarmaton született jeles férfiú bölcséleti doktor és rabbi volt, a budapesti Rabbiképző után a brünni Műegyetemre járt, majd textil-festőgyárban dolgozott és 1857-ben Pesten doktorált, később tanító- és nevelőintézetet alapított. 1892-ben ment nyugdíjba. Számos művet publikált változatos témakörökben. Foglalkozott a héber bölcsélet történetével, a kabala filozófiájával és a logaritmusszámítás új módszereivel, a magyar nemzet rövid történetével és kritikai megvilágítás alá vonta a magyar szabadságharcot. Ezenkívül Budapest történetének két fejezetét is megírta: az Erzsébetvárosét és végül 1907-ben a Lipótvárosét.

Az Erzsébetvároshoz erős szálak kötötték. Itt lakott népes családjával a Király (ma Majakovszkij) utca 47-ben, a Pekáry-házban, ahol 1897—98-ban egy nyurga nyíregyházi fiatalember jelentkezett Bella lánya udvarlására. Az ifjút Krúdy Gyulának hívták és 1898-ban — családja kitagadó ellenzését figyelmet kívül hagyva — el is vette a Sata-nella álnéven számos elbeszélést publikáló leányzót. Jóllehet a házasság a férj meglehetősen csapongó életmódja miatt nem volt éppen békésnek mondható és 1917-ben fel is bontatott: három gyerek született belőle, Ilona, Gyula és Mária. Ilona maga is művészlélek, sok mindennel próbálkozott, a Színiakadémiával is, de sehol sem találta helyét. Korán meghalt. Gyulának hosszabb élet adatott: tisztviselő volt és apjának a bohémságban gyakran társa, utolsó éveiben a Szabó Errin Könyvtár munkatársa. A legtovább Mária élt: anyja hivatását folytatta: tanított, legutoljára a Veres Pálné utcai gimnáziumban. Az 1964-ben, a Szabó Errin könyvtár gondozásában megjelent Krúdy Világa című, Tóbiás Aron szerkesztette életrajzi dokumentum- és emlékezésgyűjteményben Mária írta meg az első család történetét. Ebből bizonyosságot szerezhettünk, hogy Szindbád és Spiegler Gyula Sámuel nagyrabecsülése kölcsönös volt.

„Anyám családjában — jegyzi fel Mária — nagyapám, különöc, torzonborz, öreg tudós becsülte legjobban apámat. Érdekelte és vonzotta ez a vele oly ellentétes ifjú ember, akit ugyan koránál néhány évvel idősebbnek vélt. Felismerték egymásban a kivételes egyéniséget és helyénvalónak tartották, hogy a kivételes ember maga határozza meg életmódját; így nagyapám, hogy a kötelesség már nem szorította, öregkorára elköltözik családjától. Végre zavartalanul dolgozhat tanulmányán, miként lehet a logaritmusszámokat logarkönyv nélkül kiszámítani. Ilyen praktikus ember volt nagyapám.”

Mi pedig hozzátehetjük: ilyen volt a férfiú, akit az öreg tölgyfába szerelmes Maszkerádi kisasszony férjül kívánt magának.

(barta)